

אוקמיה רב יוסף להחוא גברא שהיה בידו השטר דחמשא בניסן, בנכסים.

אמר ליה אידך: ואנא, מדוע אפסיד?!

אמר ליה: את, שאין בשטר תאריך של יום בחודש ניסן, ידך על התחתונה, כי אימא בר כ"ט בניסן את?!

אמר ליה: אם כך, רוצה אני לממש את זכותי לגבות את הכסף ששלמתי למוכר אפילו מנכסים משועבדים, שהרי כתוב בשטרי שאם לא אקבל את השדה או יוציאוה מידי אחראי המוכר להחזיר את כספי וכל נכסיו משועבדים לכך!

ונכתוב לי מר שטר טירפא, שאוכל לגבות צא-א בו מהלקוחות שקנו מהמוכר את יתר נכסיו, מאייר ואילך, שהרי מראש חודש אייר ודאי יש לי אחריות, גם אם שטרי היה בסוף ניסן.

אמר ליה רב יוסף: אין אחריות של שעבוד נכסי המוכר עומדת לך כאן. כי יכלי הלקוחות למימר לך: את, בר חד בניסן את, והשדה היא שלך, ושלא כדין הוציאך בעל השטר השני, ואין הנכסים של המוכר משועבדים לפצות אותך על שדה שגזלו ממך.

מאי תקנתיה דהאי גברא? — נכתבו שני בעלי השטר הרשאה להדרי, שכל אחד מייפה את כוחו של השני, וממה נפשך יוכל השני לגבות את דמי שדהו מנכסי המוכר המשועבדים.

מתנתין:

מי שהיה נשוי שתי נשים, ומכר את שדהו

יתבינן, דכתבינן שעות המכר בשטר? וכיון שאין כותבים שעות בשטר, אין הקדמת כתיבת השטר נותנת עדיפות לראשון על השני באותו היום!

והמשיך ושאל רב ששת: אלא מר, מאי טעמא עבד הכי להעמידו בידי השני ולא אמר יחלוקו?

אמר ליה רב נחמן: שודא דדייני עשיתי, לפי שסבור אני שהשני חביב לו, והוא מסר לו תחילה, ואני פוסק כרבי אלעזר שעדי מסירה כרתי!

אמר ליה רב ששת: אנא נמי, תהא החלטתי להעמידו בידי הראשון כ"שודא דדייני", שהרי החלטת הדיין היא הקובעת [והוא יכול להחליט כראות עיניו], וכיון שאני העמדתי את הנכסים בידי רמי בר חמא, זכה הוא בהם מדין שודא דדייני, ואינך יכול להוציאו מידו.

אמר ליה רב נחמן לרב ששת: הדא, דאנא דיינא על פי הסמכות של ראש גלותא והישיבה, ומר, לאו דיינא הוא.

ועוד, מעיקרא, הרי לאו בתורת הכי אתית לה [לא בתורת שודא דדייני העמדת את הנכסים בידי רמי בר חמא], אלא טעית והעמדת בידו משום הקדמת החתימה בשטרו, ואין זה נכון, שהרי אין כותבים כאן שעות!

הנהו תרי שטרי מכר על אותה השדה דאתו לקמיה דרב יוסף.

חד הוה כתוב בחמשא בניסן, וחד הוה כתוב ביה בניסן סתמא.

שהיא משועבדת לגביית שתי הכתובות.

ואחר שמכר הבעל את השדה (1) כתבה האשה שנישאה הראשונה – ללוקח: "דין ודברים אין לי עמך", ולא אגבה את כתובתי מן הקרקע שבידך!

ואחר כך מת הבעל, ואין לשתי הנשים לגביית כתובתן אלא שדה זו בלבד, שיש בה די לגביית כתובה אחת בלבד:

אין הראשונה יכולה להוציא את הקרקע מהלוקח שהרי סילקה את עצמה מלגבות הימנו את כתובתה, אלא השניה – שלא סילקה את עצמה – מוציאה את הקרקע מהלוקח שהרי אף לכתובתה היא משועבדת.

ולכשהוציאה השניה את הקרקע מיד הלוקח, הרי הראשונה מוציאה את אותה הקרקע מן השניה, שהרי היא קודמת לשניה. (2)

ושוב חוזר הלוקח ומוציא את הקרקע מן הראשונה, היות וכתבה לו "דין ודברים אין לי עמך".

והוזרות הלילה זו השניה גובה מזה, וזו הראשונה גובה מזו, וזה הלוקח גובה מזו, עד שיעשו פשרה (3) ביניהן. (4)

וכן בעלת חוב, וכן אשה בעלת חוב, פיסקא זו מתבארת בגמרא.

גמרא:

שנינו במשנה: וכתבה ראשונה ללוקח דין ודברים אין לי עמך, השניה מוציאה מיד הלוקח:

תמהה הגמרא, למה לא תוציא הראשונה את השדה מהלוקח:

וכי כתבה ליה האשה ללוקח לשון: "דין ודברים אין לי עמך" – מאי הוי, [מה בכך שכתבה לו "דין ודברים אין לי עמך"]?!

והרי כתיבה בלשון זו אינה מועלת, דתניא:

שהביא ישוב על זה מדברי הראב"ד. והרמב"ן כתב: "לאו קושיא היא, דראשונה ושניה בכת אחת הן באות לבית דין, וכשהשניה מוציאה, יד הראשונה עמה בשדה".

3. פשרה: בצוע, לא כולו לזה ולא כולו לזה, ולשון "פושרינן" הוא, לא חמים ולא קרים, הרע"ב.

4. כתב הריטב"א: לאו דוקא, שהשניה מוציאה והראשונה מוציאה, דאטרוחי בי דינא כולי האי אין מטריחין בחנם, אלא לומר, כך אפשר לעשות לכל אחד ואחד עד שיעשו פשרה ביניהם.

1. על פי התוספות בגמרא ד"ה תימא; והיינו אפילו אם כתבה לאחר שמכר הבעל את השדה, והיה מקום לומר "נחת רוח עשיתי לבעלי ולכן כתבתי, וכל שכן אם כתבה לו קודם שמכר בעלה את השדה.

2. כתב המאירי: ולא פטרה את הלוקח כדי שתגבה זו ממנו.

והרמב"ן הביא להקשות, הרי מוכח ממשנה זו כי "בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שלא גבה" וזה הוא הטעם שהראשונה מוציאה מיד השניה, ולמה לא אמרו על זה בגמרא "שמעת מינה בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה", וכעין שאמרו בתחלת פרק זה?! וראה מה

הקרקע, ומה שהסתלקתי אינו סילוק כי נחת רוח הוא שעשיתני לבעלי בכך, ולא נתכוונתי להסתלק! (7)

מי לא תנן, וכי לא שנינו משנה בגיטין כעין זה:

לקח אדם מן האיש קרקע, וחזר ולקח את אותה הקרקע מן האשה שהיתה אותה שדה משועבדת לכתובתה, הרי מקחו בטל לענין שלא תוכל לגבות מן הקרקע את כתובתה! (8)

אלמא הרי מוכת, כי אף על פי שלקח גם מן האשה הרי מקחו בטל, משום שיכולה היא שתאמר: "נחת רוח עשיתני לבעלי", ולא נתכוונתי לאשר את המכירה!

האומר לחבירו על שדה שלו: "דין ודברים אין לי על שדה זו, ואין לי עסק בה, וירי מסולקת הימנח", לא אמר כלום, משום שאין בלשון זו לשון מתנה! (5)

ומשנינן:

הבא במשנתנו במאי עסקינן: בשקנו מידה, שעשתה קנין על כך, וכבר נתבאר לעיל [בתחלת הפרק הקודם, פג א] שכל שעשו קנין, "מגופה של קרקע קנו מידו" ולא מדין ודברים בלבד. (6)

ואכתי תמהה הגמרא:

וכי קנו מידה מאי הוי?! והרי תימא [תאמר] האשה ללוקח: לא נתכוונתי להסתלק מן

הקנאה גמורה נתכוונה להקנות, וכדאמרינן בפרק הכותב "מגופה של קרקע קנו מידה.

7. כתב רבינו יהונתן: יכולה לומר: לא יכולתי לסבול תרעומת של בעלי שהיה לו עלי אם לא הייתי מודה במכירתו, ואף על פי שלא מסרתי מודעא [המבטלת את מעשי] כמי שמסרתי דמי כדי שלא יודע לבעלי, ויאמר: עניך נתת בגירושין ובמיתה.

ורש"י בגיטין נה ב כתב: דאי לא עבדה ליה אמרה ליה אמר לה עניך נתת בגירושין ובמיתה.

8. נתבאר על פי הרשב"ם בבבא בתרא מט ב, ש"מקחו בטל" אינו מחיים, אלא לענין שלא תגבה כתובתה; ולרש"י כאן שיטה אחרת בזה, שהרי כתב "מקחו בטל משמע לגמרי ואפילו בחיי הבעל"; גם מה שהביא רש"י מדברי הגמרא בבבא בתרא שהנידון הוא בשלש שדות, ראה שם בדברי הרשב"ם ובדברי הגמרא, מה כוננת הגמרא למעט בפירוש הברייתא בשלש

5. א. הקשו התוספות: והרי לא בא עדיין לידה, ואין לה בה אלא שעבוד, ואם כן צריך הוא להועיל כמו בכותב לאשתו בעודה ארוסה "דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן" שהוא מועיל אפילו בלי קנין, וכמבואר לעיל בתחלת פרק הכותב, וראה מה שתירצו בזה.

ב. כתב החזון איש [עז יא]: משמע שאין הגמרא שואלת אלא על הלשון "דין ודברים", אבל אם היתה אומרת בלשון מחילת השעבוד, אין צריך קנין כי זה הוי בכלל מחילה שאינה צריכה קנין, אלא דלשון "סילוק" לא מהני.

ואולם בליקוטים החדשים מדברי רבי עקיבא איגרו כתבו בשם רעק"א, שאין כאן מחילה כלל, כי אינה מוחלת אלא כלפי הלוקח ולא כלפי השניה שהרי מוציאה היא ממנה, ראה שם.

6. כתבו תלמידי רבינו יונה: כלומר: אף על גב שלשון "דין ודברים אין לי בנכסייך" לשון גרוע הוא, אפילו הכי, היכא שקנו מידה, הרי הקנין מוכיח שלא היה זה סילוק גרוע אלא